

Kopparkungen

Handelshuset Björkman i Stockholm
1782–1824

KLAS NYBERG (RED)

STOCKHOLMIA FÖRLAG

INNEHÅLL

1. Inledning

Liv och verk i korthet
Betydande men föga känd

DEL 1. FÖRETAGSHISTORIA

2. Stockholms grosshandel under 1700-talet

Skeppsbroadeln i Gamla stan under 1700-talet
Varför utländska köpmän i Stockholm?
Skeppsbroadelns politiska engagemang
Skeppsbroadelns tillbakagång i början av 1800-talet
En ny tids grosshandlare

3. Handelshuset Björkman i Stockholm 1780–1824

Den ekonomiska utvecklingen
Björkman och övriga grosshandlare
Grosshandelns skattekraft
Björkmans inkomster
Handelshusens lokalisering
Rederiengagemang och partinnehav
Fartyg och partandelar
Björkmans utrikeshandel
Utrikeshandeln och bruksrörelsen
Brukens försörjning med malm och tackjärn
De finska bruken i slutet av 1700-talet
Malm från Utö, tackjärn från Stockholm
Handelshuset Björkman – en samlad bedömning

4. Björkmans bruksegndomar i Finland

Förvärvet
Nykomlingen och hans ägor
Transporter sjövägen
Bruken i Österbotten
Kimo bruk och Oravais masugn
Orisberg
Keppo
Sydvästra Finland
Järn och koppar

Fiskars, Antskog, Koskis
Orijärvi koppargruva
Exkursionen till Karelen
Brukspatronen
Bruksfolket
Bengt Magnus Björkmans inkomster
Bengt Magnus Björkman och skatterna
Förmögenhetsbeskattningen år 1800
1808–1809: krig och freds slut
Bengt Magnus Björkman sista finska år

5. Kopparkungen I – europeisk och svensk kopparhantering under Björkmans tid

Den europeiska kopparmarknaden
Produktion och handel med koppar i Sverige
Kopparmarknadens avreglering på 1760-talet
Prisutvecklingen på koppar 1740–1830
Sammanfattning

6. Kopparkungen II – Fiskars bruk i Finland 1783–1822

Från förvaltare till ägare
Varför koppar?
Fiskars bruk
Investeringar i kopparförädling och gruvbrytning vid Orjjarvi
Från olönsam till lönsam produktion
Aktiv ägare
Gruvsamhället vid Orjjarvi
Kopparproduktionens lönsamhet
”... varefter tillverkningens myckenhet finge bestämma sig själv”:
Två strategier inför en investering
Köpmannen Björkman

7. Finansiella nätverk – kredit- och egendomsförhållanden

Willebrand har rymt
Kreditvärdighet och finansiella nätverk
Obestånd och konkurs
Den omyndiga kvinnans problematik
Konkursinstitutet och växelrätten
Makarna Willebrands konkurs
Omfattande affärer
Förlikningsförslaget
Epilog
Bevakning av fordringar
Förvärv av egendom
1792 års revision av Riksgäldskontoret

DEL 11. LEVNADSLOPP OCH SOCIALA FÖRHÅLLANDEN

8. Från Värmland till Stockholm

Bröderna Björkmans första tid i Stockholm
Bengt Magnus hos hattstofferare Lagerwall
Lars Björkmans liv i Stockholm
Bengt Magnus blir grosshandlare
Bruksägare i Finland
Fastighetsägare i Stockholm

9. Familjen och släkten

Äktenskap på 1700-talet
Familjen Levin
Familjen Björkmans första år
På Regeringsgatan 1793–1815
Barnen Björkman

10. Politiskt och borgerligt engagemang

Ordnar och sällskap
Frimurarorden och Timmermansordern
Par Bricole
Kungliga Patriotiska sällskapet
Sällskapet och Smålands gille
Smälänningarna i förskingringen sammanträdde var fjortonde dag,
oktober till och med april, klockan fem på eftermiddagarna. Då röktes
tobak, dracks svagdricka och intogs middag. Dessutom spelade man kort
och drack alkohol.
I borgerskapets femtio äldste
Riksdagen 1789
De oppositionella
Ryska köpmän och svenska ryssar
Mordet på Gustaf III och dess efterdyningar
Bland spioner och klubbar i Reuterholms Stockholm
Angivelser
Fortsatt arbete i äldste
Statskuppen 1809

11. Sönerna Björkman i Finland

Bruken överläts
Lars Magnus militära bana
Tullmurar och handelskvoter
Ludvig Björkman, patron på Fiskars
Fängelse för dödsmisshandel
Carl Murray som platschef
Fiskars säljs
Lars Magnus Björkman i Österbotten

12 Slutet och efterspelet

- Testamentet
- De sista åren
- Slutet
- Utredning och skifte
- Ulrika Björkmans nya äktenskap och död
- Sophie Björkmans död
- Arvsvisten
- De övriga syskonen Björkman
- Slutord

DEL III. SAMMANFATTANDE ÅTERBLICK

13. Vem var Bengt Magnus Björkman? Försök till syntes

- Tur eller skicklighet?
- Storföretagaren
- Brukspatronen
- Bankiren och politikern
- Privatlivet
- Livets höst

14. Bengt Magnus Björkmans gärning i perspektiv

- Den korporativa världen undermineras
- Entreprenör i övergångstid
- Långsiktigt bidrag?
- Jämförelser med den traditionella skeppsbroadeln bruksförvärv
- Grosshandelns näringspolitiska och samhällspolitiska engagemang –
före och efter 1766
- Skeppsbroadeln: storköpmännen fram till 1765/66 års riksdag
- Björkman och de stora handelshusen under gustaviansk tid
- Epilog – köpman och brukspatron i övergångstid

SUMMARY

The Copper King: The Merchant House Bengt Magnus Björkman
in Stockholm c. 1782–1824